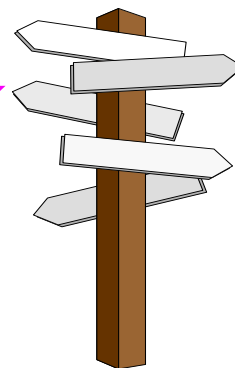

Útjelző

2005 MÁRCIUS

Az E.K.E. Bányási Osztályának ismertetője

V. évf. 16. sz.

Az kerékpártúrák roppant fontosságáról

A bányási térség ismerőjének nyilvánvaló tény, hogy ezt a tájat (többek között) a kerékpárosoknak teremtette az Úr. Szinte nincsen egyetlen szeglete sem a vidéknek, melyet ne lehetne bejárni bringával, és ahol ne lehetne szállást, táborhelyet találni a napi adagjukat letekerő kirándulóknak.

Bár a városokon kívül, gyakorlatilag sehol nincsenek külön kiépített kerékpárutak, nem sok akadálya van a nyugodt és különösebb veszélyektől mentes túrák levezetésének. Amennyiben sikerül a (tíz ujjunkon megszámolható) nagyforgalmú főutat elkerülni, bőven találhatunk megyei- és helyi érdekű műutat, ahol percek telnek el anélkül, hogy autó száguldana el mellettünk, de igen sok makadám- és erdészút is a rendelkezésünkre áll, na meg a számos

jól ismert turistaösvény – csupán a kerékpáron és emberén múlik a dolog.

Ha pedig számbavesszük, mi mindenre alkalmas egy jól megszervezett kerékpártúra, szinte nyilvánvaló, hogy egyetlen magára valamit is adó természetjáró egyesület programjából sem hiányozhatnak az egy-, két-, vagy többnapos, teljesen vagy részben két kerékre tervezett kirándulások.

Célpontjait tekintve, lebonyolításának rugalmasságát figyelembe véve és nem utolsósorban a modern bringák technikai tulajdonságait ismerve, a kerékpártúra lehet honismereti kirándulás, piknikező helyszín megközelítési módja, teljesítménytúra és felfedező expedíció – esetleg ezek valamilyen kombinációja.

A kerékpáros gyorsabb mint a gyalogosan túrázó, mégis bárhol megállhat és független mint az autós kiránduló, viszont eredményesen bámészkodhat, mert figyelmét nem emészti fel a gépkocsi, az úttest és a sebesség összhangban tartása.

Illés Mihály

Bringásaink az Újbázos-i arborétum fáinak árnyékában (Nagy Attila albumából)

RUSZKAHAVAS

Egy eredeti út a menedékház felé*Lucreția és Marius Terchilă útleírása*

A hegység megközelítése nyugati irányból, személygépkocsival a Temesvár – Lugos – Bozsor (Traian Vuia) – Ferde (Fârdea) – Gladnabánya – RománGLADNA útvonalon lehetséges. Ez körülbelül 100 kilométeres távolság, az utolsó 4 km kivételével műúton. Bozsor és RománGLADNA között az út kimondottan hegyi jelleget ölt, csodálatos erdőn keresztül kanyarog, majd kivételes rálátást nyújt a kisszurdoki gyűjtőtóra (a térképeken többnyire Fârdea-tó néven jelölik).

A vonattal érkezőknek a Facsád-i vasútállomásig érdemes utazniuk, ahonnan 17 kilométernyi műút vezet RománGLADNÁRA Drágfalván (Drăgășinești) keresztül. Innen, az egyik legszebb völgyön keresztül hatolhatunk be a hegység központja felé.

RománGLADNA – Căpriurul menedékház: szintkülönbség 700 méter, távolság 11 kilométer, összesen 3 – 4 óra menetidő. (RománGLADNA – Kolónia: 40 perc, Kolónia – elhagyott épületek: 30 perc, elhagyott épületek – forrás: 90 perc, forrás – menedékház: 40 perc). Jelenleg jelzetlen turistaút. Vad tájat ismerhetünk meg, ahol a Gladna patak győzedelmeskedett, elmosva maga előtt az egykori erdészutat. Májusban és októberben igazán érdemes erre kirándulni.

A 884 méter magasságon található Căpriorul menedékház magánkézbe került, tervezik felújítását, de ezidőtájt turistákat nem fogad. A menedékház mellett egy jó állapotban lévő erdész(vadász)ház is található.*

Személygépkocsinkat RománGLADNA község felső szegletének, hegy felőli kijáratánál hagyjuk. Jó állapotban lévő kövesút vezet a Gladna árterületén, gyümölcsfák között, a Kolónia felé. A patak hol közeledik, hol távolodik az úttestől. Ősszel gazdag színskála, májusban élénk zöld fogad bennünket. A távolban emelkednek a Vasdomb (Dâmbul de Fier) és a Daia csúcsok (917 méter), ez utóbbi lábánál épült a menedékház. A Kolóniáig akár autóval is feljöhethetünk. Az épületrészlet, melyet egy vízlevezető alagút fúrása alkalmával emeltek, most elhagyatott; csak egy őr tanyázik bennük.

Az erdészutat követjük fölfelé, egy nagyott kanyarodunk jobbra (balra az egykori építőtelep maradványaihoz jutunk) és az erdőn keresztül a Gladna patak csobogásától kísérvé, behatolunk a sziklák közé. A völgy összeszűkül a meredek lejtőjű hegyoldalak között, előbb kelet felé kanyarodik, majd lassan dél-kelet irányba fordul el. Körülbelül 30 perc múlva újra tágul a tér és újra feltűnik a Vasdomb erdőborította háta. Egy tisztáson néhány elhagyott épületet találunk, melyekben meghúzódhatunk rossz idő esetén.

Könnyű kaptató után útkereszteződéshez jutunk. Bal felé láthatóan használt út vezet, jobbra egy hídon át haladó, fűvel benőtt szekérút látható. A használt út a Bégalankás (Luncani) fölötti hegytetőre visz és az erdőben keresztezi a piros sávval jelzett turista-vonalat, mely a hegység gerincére vezet. Mi a hídon keresztül megyünk tovább a lassan emelkedő, elhagyatott kövesúton.

A völgy újra összeszűkül, a hegyoldalakat hol életerős erdők, hol áthatolhatatlan növényzettel körülvett fák szövevénye borítja – az enyhe éghajlatú Bánságra oly jellemző módon. Az erdőkön és tisztásokon áthaladva, az út császári sétány képzetét kelti. Észre sem vesszük, hogy közben kitartóan fölfelé haladunk. A Gladna helyenként vízeséseket képez, sötét szegletekben zajong, majd szeliden visszakanyarodik az út mellé. A táj arculata időnként kimondottan szurdokvölgy, a patak előszeretettel az egykori szekérút nyomvonalán tör magának medret.

Többször is keresztezzük a rohanó víz útját, járható ösvényt keresve, mindhiába. Már-már azon tanakodunk, hogy nem tévedtünk-e el, olyan vaddá vált az útszakasz. Egy olyan helyre érkezünk közben, ahonnan úgy tűnik, nem lehet tovább kapaszkodni: a feltartóztathatatlan víztömeg nem sok eséllyel kecsegtet. Hirtelen az egyik fán mintha piros-sáv jelzés tűnne fel és mellette alig kivehető ösvény. Nem hagyjuk magunkat becsapni, a patak folyását kell követnünk. Átvergődünk a víz jobb partjára, néhány sziklán keresztül, fákba kapaszkodva és körülbelül 100 méternyi küszködés után rátalálunk a keresett ösvényre. A hátrahagyott épületrészletről számítva, körülbelül egy óra alatt értünk ideig.

Hegyek fel az útvonal egyre látványosabb, többször is átkelünk a patakon, állandóan ösvény után kutatva – megcsodáljuk a vízeséseket. Harminc percnyi menetelés után, egy áradások sújtotta tisztásra érünk, amint azt a feldúlt táj igazolja. Balra, mely irányba utunk is halad, egy romokban heverő

favágóházat látunk. Újabb öt perc múlva egy hideg forráshoz érünk, bővízü és látványos, ahogyan egy mészkőszikla alól felbukkan. A jó úton vagyunk !

EKE sátoztábor a menedékház mellett, 2002 júliusában (foto: Illés Mihály)

Vízet veszünk magunkhoz, mert a továbbiakban, a menedékházig nem lesz rá alkalmunk. A sziklán tisztán kivehető a piros-sáv jelzés, meg egy nyíl, mely a követendő irányt mutatja. A patak egyik ága balra fel, a másik jobbra tér el. Átkelünk egy romos hídon, elhaladunk néhány odahagyott betoncső mellett és végre rátérünk egy igazi ösvényre, kemény kaptató: körülbelül olyan mint amilyen a Királykőn, Botorog kútjától a Curmătura menedékház felé vezet. A piros-sáv jelzés tovább kísér, de az ösvény egyre jobban elmosódik. A kapaszkodó nem sokáig tart – csupán annyit, hogy minden bűnünk megbocsátassék – utána rátérünk egy vízmosásoktól barázdált erdészútra.

Kitartóan haladunk rajta fölfelé, a piros-sáv jelzésnek már nyoma sincs, de vagy 25 perc múlva megérkezünk a Căpriorul menedékházhoz. Előtte egy hatalmas tisztáson gyalogolunk át, ahonnan nagyszerű kilátás nyílik Facsád térsége felé. A Vasdomb és a Daia csúcsok között vagyunk, ahol már feltűnik néhány igazi turistajelzés. Követve az erdészutat jobboldali irányba, néhány perc alatt a menedékház udvarán találjuk magunkat.

A fenyves környezetben eltöltött pihenő után, ugyanazon az úton térünk vissza Romángradna felé, az odahagyott személygépkocsiért. Amennyiben viszont vonattal érkezünk Facsádra, indulhatunk lefelé dél-nyugat irányban is, a kék-kereszt jelzésen, a Sălașele völgyön keresztül Nadrág városa felé, egy 3 órányi úton.** Innen autóbusszal a Gavosdiai vagy Lugosi vasútállomásig utazhatunk.

* A menedékház mellett megengedik a sátorozást és az épület vízkészlete is hozzáférhető egy csapon keresztül.

** A turistaút utolsó szakaszán már nincsen jelzés, az ösvényt benőtte a bozótos, alig járható. Lehet azonban lejönni a hosszabb de biztonságosabb erdészúton is, melyen a Nadrágbeliek autóval járnak fel egészen a menedékházig. (Szerk.megj.)

2005 január 1. és március 31. közötti EKE túrák, kirándulások és rendezvények

2005 január 2-6	Magashegyi csillagtúra	Kishavasi síkőzpont környéke	Túravezető: G.Szabó László	3 résztvevő
2005 január 5-9	Magashegyi túra	Szárkőhavas (Borló – Cuntu – Szárkőcsúcs – és vissza)	Túravezető: Balázs István	6 résztvevő
2005 január 18	Vetítéses bemutató	Bajor Alpok – Zugspitze	Előadó: Ohánovics Miklós	17 résztvevő
2005 február 11-13	Magashegyi túra	Szárkőhavas (Borló – Cuntu – Szárkőcsúcs – és vissza)	Túravezető: Balázs István	11 résztvevő
2005 február 15	Vetítéses bemutató	Csillagtúra a Magas Tátrában – 2004 nyarán	Előadó: Balázs István	19 résztvevő
2005 március 21-22	Magashegyi túra	A Bartók Béla líceum diákjainak túráztatása a Kishavasi síkőzpontban és környékén	Túravezető: Illés Mihály	33 résztvevő
2005 március 22-24	Magashegyi túra	Szárkőhavas (Borló – Cuntu – Szárkőcsúcs – és vissza)	Túravezető: Nagy Attila	2 résztvevő

Czirbusz Géza a polihisztor természetjáró

A Pallas nagylexikon szerint: Czirbusz Géza, tanár és földrajzi író, született Kassán 1853. - 1873. mint egyetemi hallgató a nemzeti muzeum régiségtárában működött, 1874. a piarista rendbe lépett, mint ilyen egymásután működött Kecskeméten, Kiszsebenben, Temesvárt, Veszprémben, Szegeden, Kolozsvárt, Léván, Székesfehérvárt és Nagy-Károlyban a középiskolákban. Irodalmi működéséből legjelen-tekenyebb a Délmagyarországi bolgárok ethnológiája c. munkája (Temesvár 1882). 1880-83. mint a temesvári természettudományi társulat titkára ennek füzeteit szerkesztette. 1893-ban kezdte meg nagy földrajzi művét: Balbi Adornán egyetemes földrajza a művelt közönség számára (N.-Becskekerek). Ez a mű, mint a Szabó Ferenc nagyeleméri plébános által kiadott: Történeti nép- és földrajzi könyvtár kiegészítő része jelenik meg több vaskos kötetben rajzokkal, térképekkel. Hunfalvy befejezetlen művén kívül ez lesz legerjedelmesebb földrajzi kézikönyvünk.

A délmagyarországi havasokon II.

Mi Vercsorova felől igyekeztünk a Cerku tetejére. Négy forintért elvittek Karánsebesből Veresorovára másfél óra alatt. Három órakor már lóháton ültünk: Rötth László táblabíró, Horváth Jenő járásbíró, Stelz Endre gyógyszerész, meg én. Holminkat külön podgyászholdó ló hozta utánunk. Eleinte az Apa petroza (koves csermely) felett lovagoltunk, nemsokára azonban bükkerdőbe jutottunk s a hegyek gerincén lovagoltunk a Cerku tövéig esti 8 óráig. A mokány lovakat sem biztatni, sem igazgatni nem kellett. Tudják azok az utat. Csak néha-néha elkiáltotta magát a kíséző Juon, hogy "hajdá na pláj Murgu" - s a ló menten szaporábban szedte a lábait. Ilyenkor fejünkre kellett vigyáznunk, nehogy valami galyba vágjuk s arra, hogy mindegyik ló a megszokott sorrendben lépdeljen. Az én lovam a Nikolaj példának okáért azonnal méregbe jött, ha a barna Murgu akart elébe kerülni, de nyugdán lépdel, ha a szürke kanca ment előtte. Azon a gyógyszerész ült (mindjárt megvolt a vicc, hogy "dajkán ül a patikus"), ki meg azon bosszankodott, hogy kurta a kancának lélekzete, mert minduntalan megállt pihenni és csikáját szoptatni. Az a hathetes csikó meg olyan buta volt, hogy először mindig a gyógyszerész cipőjét próbálta szopogatni, míg rátalált az igazi cuclira.

Én örültem ezeknek a pauzáknak, mert időm volt kissé körülnézni, aztán szó ami szó, nem szeretem a lovaglást, kivált mikor az ember 2-300 méter mély völgyek szélén jár vagy köves úton kénytelen lefelé baktatni. Leg is jobb lejtősebb helyeken leszállni, mert ezeken fárad el leginkább a ló s megeshetik, hogy csuszamláskor lefordulunk róla. Az én lovam többször botlott, de soha ki nem csúszott, mert előbb mindig próbálta a követ, amelyre lép, vagy megkaparta a gyanus helyeket. E miatt persze utolsónak maradtam a lovas

sorban, ami éppen nem volt kellemes, mert a sztinákból kirohanó mérges juhászoktyúk jobbról-balról ugattak s fenekedtek - jó messzire elmaradt oláh kísézőink nagy öröme, kiknek a Városi urak lovaglási módja különben is sok gaudiumot csinált. Végre néhány cigarettával kenyeztem le Juonomat, ki most mindig nyomomban járt és a pojánáknak, hegyeknek, patakoknak neveit mondogatta.

Az első pojána, vagyis az első erdei tisztás a Padis volt. A térképen 987 méter van jeleze a magasságra. A másik a Pojana Fontaneli. Gyönyörű, kerek formájú lejtős tisztás, legelő juhnyájjal és pompás ízű forráscsurgóival. Innen pillantjuk meg napnyugat felé legelőszőr a Szemenik laposan elnyúlt hátát s a Temesnek hosszanti völgyét. Miután a csurgó vizéből valamennyien jól belaktunk, megint erdőbe vezetett utunk, ahol vagy másfél óráig lovagoltunk, míg a harmadik a Golyes pojána, honnan legelőszőr a Munte Nyik (Muntele Mic) 1800 méter magas gyephavas tetejét pillantjuk meg balfelől, előttünk pedig a Sebespatak völgye mélyed. A térképen Valen Chéja (völgyesoros) a neve, az én oláhom azonban harmadszori kérdésemre is Punynak nevezi ezt a patak völgyet. Aztán újból bükkösön keresztül kell vergődnünk, míg a palás, köves-árkos, nyirkos hegylejtő előtt valamennyien leszállunk a lóról, mert nyaktörő vállalat lenne azon lefelé lovagolni. Lenn a legszebb 4-ik pojánára, a majdnem víz-szintesen terjengő Sztrigonyira jutunk, honnan legelőszőr tűnik szemünbe a Cerku rovátkolt zöldesszürke dereka. Ez felséges, feledhetetlen látvány! A pojána smaragdzöld friss pázsitja, sötétlő bokrok, magában álló bükk és nyírfák keretében, előttünk fenyvessel váltakozó lomberdős hátuk s a felettük merészen feldomboruló Cerku az esteli verőfény megvilágításában az abszolút csönd, az üde ózonos fenyőillatos levegő – mindez hangulatos képben össze-folyva, percekig lekötíti figyelmünket. Szemünk odatapad a gyönyörű hegykép részleteire s alig bírunk megválni e kilátó ponttól, melynél szebbet a Carkura menet sehohsem találunk. Jó magasan járunk már, mert egyre gyakoribb lesz a fenyő, elkorhadt vagy villámsúlytotta bükkcsudár, szétterülő páfrány és boggyótermő bokor. Az ötödik pojána a Plaj Mare azaz nagy lanka, jobbról a Riu alb, balról a Sebes patak völgye között. Az első vaddisznók, farkasok, medvék tanyája a másiknak patakzúgása zuhatagos esést sejtet velünk, mert a patakából az erdőtől mitsem látunk.

Azontúl ritkul a lombváltó erdő és fenyvesség válik, majd annak a fenyőfái is egyre gyérülnek, törpülnek, mert a Kunyon (Culmea) vagyis a Cerku vállán, előhegységén járunk 1500-1700 méter magasban. Esteledik, a fenyveket hideg völgyesél rázogatja. Lovunk óvatosan lépdel a keskeny ösvényen, de nem szállok le a lóról, mert még mindig fölfelé vezei utunk. Egyszerre azt mondja az erdővéd, látom-e a menedékházat ahol megállunk? Igenlő kérdésemre leszállunk, iszunk a legutolsó forrásból s mohás köveken és a gyeves hegyoldalon lefelé ugrálva, tartunk a menedékházba, mely azonban alkalmatlannak bizonyul az éjjelezésre, mert sem ablaka, sem ajtaja nincs s a hideg esti szél akadálytalanul jár rajta keresztül. Valamennyi elfogadja tehát indítványomat, hogy a faház tövében, leveles kunyhó alatt künn töltsük az éjjelt.

Közl.: Pálkovács István

**Útjelző – Az Erdélyi Kárpát Egyesület Bánsági Osztályának
negyedévenként megjelenő ismertetője * Szerkeszti: Illés Mihály *
www.ekeban.home.ro e - mail: utjelzo@ekeban.ro**